

Nr 480.

Av herrar **Holmberg** och **Persson** i *Landafors*, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 88, med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet, m. m.*

I motiveringen till de nya bestämmelserna om ersättning för kommunala förtroendeuppdrag har det flera gånger framhållits, att man icke bör företa någon onödig inskränkning i den kommunala självbestämmanderätten. Denna tankegång står helt i överensstämmelse med riksdagens nyligen fattade beslut om en betydande utvidgning av kommunernas kompetensområde. Jämfört med detta beslut äro de nu aktuella lagändringarna av ringa ekonomisk betydelse. Man bör alltså kunna lämna kommunerna största rörelsefrihet även på dessa områden i förlitande på att kommunernas allmänt omvittnade ansvarskänsla och den offentliga insynen i all kommunal verksamhet äro tillräckliga garantier mot missbruk.

Flera hittillsvarande inskränkningar komma att försvinna, om departementschefens förslag genomföres. Om man undantar de vaga villkoren för beslut om pension samt bestämmelsen om att arvode skall »motsvara skäligen gottgörelse för utfört arbete», så kommer det, efter en lagstiftning i överensstämmelse med nu föreliggande förslag, att finnas endast en inskränkning i primärkommunernas rätt att bevilja ersättningar åt förtroendemän, nämligen ersättning för själva fullmäktigeuppdraget.

Såsom skäl till restriktionerna i detta hänseende har man tidigare brukat anföra, att ledamotskapet av kommunens beslutande organ är »ett förtroendeuppdrag av högre valör». Detta skulle markeras bland annat därigenom, att ledamot av fullmäktige icke fick uppbära arvode och traktement, och för den främsta förtroendeposten av denna »högre valör» — uppdraget att vara fullmäktiges ordförande — innehålla de nuvarande kommunallagarna till och med ett uttryckligt förbud mot sådana ersättningar.

Men just i fråga om fullmäktiges ordförande föreslås nu av såväl sakkunniga som departementschefen ett undantag från den nyssnämnda principen. Det skall nu ges laglig rätt åt fullmäktige att bevilja arvode till ordföranden. Ytterligare ett avsteg sker därigenom att det enligt förslaget skall kunna beviljas särskilt resebidrag för fullmäktigeledamöter, som måste företa resan till eller från sammanträdet på annan dag än sammanträdesdagen.

I motiveringen för inrättandet av denna nya ersättningsform framhålles att det i vidsträckta kommuner ofta är förenat med betydande ekonomiska uppoffringar att deltaga i fullmäktiges sammanträden. I sådana kommuner, framhålla de sakkunniga, »torde det i längden bliva svårt att i kommunens organ få representanter för avlägset belägna delar av kommunen».

Riktigheten av denna beskrivning kan vitsordas av alla som känna förhållandena framför allt i de norra delarna av landet. Det finns där ett klart ådagalagt behov av ersättning även för deltagande i fullmäktigesammanträden. Sådana hittills olagliga ersättningar ha förekommit under många år. Det har helt enkelt varit nödvändigt för att den kommunala apparaten skulle kunna fungera.

Enligt de sakkunniga skall ersättningen för särskild resdag ha samma funktion som traktamentet. Det skall anses utgöra vederlag dels för förlorad arbetsförtjänst och dels för andra omkostnader för deltagande i fullmäktiges sammanträden. Detta gäller emellertid endast för *en del* av den tid som åtgår för deltagande i ett sådant sammanträde — för restiden, i den mån denna infaller på annan dag än sammanträdet, men icke för sammanträdesdagen. Om man därmed velat upprätthålla skenet av att det även i dessa fall handlar om oavlönade förtroendeuppdrag av »högre valör», så kan däremot endast göras den invändningen, att det är onödigt med en sådan fiktion. Men nu kommer därtill, att många kommuner inte äro hjälpta med denna anordning utan med säkerhet bli nödsakade att bryta mot den nya lagen redan vid dess ikraftträdande. I många fall förekommer nämligen att fullmäktigeledamöter visserligen inte behöva företaga resan till fullmäktiges sammanträden på särskild dag — och sålunda inte äro berättigade till någon ersättning — men ändå måste offra en hel dag eller mera och vidkännas betydande extra kostnader för att kunna deltaga i sammanträdet. Det är inte rimligt, att dessa ledamöter av fullmäktige fränkännas rätten till ersättning, när andra kommunala förtroendemän kunna få sådant vederlag för betydligt mindre tidsödande och kostnadskrävande arbete i kommunens tjänst. I dessa fall gäller i hög grad Stockholms kammarkontors påpekande att »deltagande i fullmäktiges sammanträden kan vara väl så tidsödande som ledamotskapet av vissa nämnder och kommittéer».

I likhet med statskontoret och ytterligare ett antal remissinstanser anse vi, att det icke från vare sig principiella eller praktiska utgångspunkter finns någon anledning att göra undantag för fullmäktigeledamöter, när man nu genomför en i övrigt konsekvent och tidsenlig anordning i fråga om ersättningar åt kommunala förtroendemän. Kommun bör ges laglig rätt att besluta om traktamentsersättning även åt fullmäktig för såväl resdag som sammanträdesdag enligt samma grunder som föreslagits för nämndledamot och revisor.

Det är enligt vår mening icke ett hållbart skäl mot denna anordning, att

relativt få kommuner hittills haft behov av en sådan ersättningsform. Lagarna böra vara praktiskt tillämpliga för alla kommuner, och när det såsom i dessa fall finns ett klart ådagalagt behov av att ge ersättning även för deltagande i fullmäktiges sammanträden, bör rätten att ge sådan ersättning fastslås i de nya kommunallagarna.

Vi anse också, att beslut om traktamenten åt landstingsmän bör ske i samma ordning som departementschefen nu föreslår för primärkommunerna. När kommunallagskommittén uttalade sig för en maximering av ersättningsbeloppen till 16 kronor, föranleddes detta bland annat av att ersättningen åt landstingsman, som är bosatt på sammanträdesorten, utgår med detta belopp. Nu har emellertid departementschefen föreslagit, att primärkommunerna själva skola få bestämma beloppen med hänsyn till de skiftande behoven i olika kommuner. Detta har befunnits lämpligt och nödvändigt även därför att det av kommunallagskommittén föreslagna beloppet i många fall måste anses för lågt. Samma synpunkter kunna enligt vår mening anföras även i fråga om de nu gällande bestämmelserna om ersättning åt landstingsmän.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställa undertecknade, att riksdagen måtte besluta

att antaga de i Kungl. Maj:ts proposition nr 88 föreslagna bestämmelserna om ersättning för kommunala förtroendeuppdrag men med sådan ändring däri, att primärkommuner och landsting få vidgad beslutanderätt i enlighet med vad som föreslagits i denna motion beträffande traktamentsersättningar.

Stockholm i mars 1950.

Helmer Holmberg.

O. F. Persson.